

Vardas ir vaizdas: fotografijos hermeneutika

Jurgis DIELIAUTAS
Šiaulių universitetas

Pagrindiniai žodžiai: *fotografijos hermeneutika, vardas ir vaizdas fotografijoje, Ričardo Dailidės fotografija, Aleksandro Ostašenkovo fotografija.*

Fotografija kaip meno kūrinys tiesiogiai ne visada paaiškinama, nes joje pačioje yra kažkas hermeneutiška, todėl ją sudėtinga suprasti, traktuoti, komentuoti. Hermeneutiškas esti vaizdas, atvaizdas, pavidalas, forma ar pagaliau pats regėjimas. Visa tai siejasi su sudėtinga ir įmantria fotografijos vizualine kalba. Tokia kalba neturi linijinės krypties, ji kupina nuolatinių pasikartojimų ar šuolių, kita vertus, joje pačioje daug neracionalaus paprastumo. Fotografija pati prakalba, ji turi savitą kalbą. Fotografijos kalba neišvengiamai kreipia vertinti vardo ir vaizdo santykį. Vardas lemia patį įvardijimą, tai, ką reiškia ar kokią prasmę turi vardas. Juk įvardijimas – tai ir tam tikros prasmės suteikimas, priskyrimas. Vardo reikšmė yra susijusi su vardo raiška. Taip pavadintas, taip įvardytas daiktas ar dalykas gali būti taip traktuojamas, apibūdinamas, interpretuojamas. Daikto, dalyko vardas, jo pavadinimas – tai jo tema. Nuo daikto ar dalyko raiškos priklauso įvardytos temos aiškinimas. Kas yra ir kuo svarbios šios išraiškos? Duotos ar turimos išraiškos – tai vidinės žodžio, vidinės kalbos galimybės, kalbos galios ir jėgos. Tai vidinis matymas, vidinis regėjimas, bet dar nėra aiškaus supratimo. Remiantis turimais resursais kažką galima apibūdinti, bet *tas kažkas* – iki galo neįvardyta, neišsakyta sfera. Įvardijimas yra susijęs su kalbos galimybėmis, kalbos svarba aiškinant. Aiškinimas ir įvardijimas yra tarpusavyje susiję esamos kalbos lygmeniu dalykai. Įvardijimas visuomet yra kalbinio nusakymo ir susišnekėjimo galimybės. Jei dalykas neįvardytas, neapibūdintas, tai jo negalima išaiškinti. Aiškindami kreipiamės į tai, kas turi, ar į tai, kas gali turėti kokį nors vardą. Į neįvardytą dalyką negalime kreiptis, su juo negali būti dialogo. Negalėdami pasakyti, kas tai yra, negalėsime pasakyti, kaip tai yra. Nesuprantami dalykai dažnai yra tie patys neįvardyti, neapibūdinti dalykai. Neįvardyta sritis yra nežinoma ir uždara sritis. Kas čia yra neįvardyta? Tai tiesiogiai neįvardyta sritis, iki galo nenusakyta sfera. Ne visos sritys tik tiesiogiai įvardijamos. Ne visus dalykus galima apibūdinti tiesiogiai, tiesiogine kalba. Kai kada pririekia ir netiesioginė kalbos. Tokia netiesioginė kalba gali būti ir vaizdas, vizualinė kalba. Viena iš tokių vizualinės kalbos formų yra fotografijos kalba. Dažnai mes linkę vaizdus supaprastinti, priskirdami jiems tik pagalbines, antraeiles funkcijas. Vaizdas nėra tik priedas ar iliustracija, pagalba ar palengvinimas. Vizua-

linė sfera iškalbinga ir išraiškinga. Vaizdas padeda suprasti, pats vaizdas yra mūsų supratimo dalis. Sakome *turėti bendrą vaizdą, matyti bendrą pavidalą*. Ką visa tai reiškia? Matome konceptualiąją visumą, matome dalyko ribas, to dalyko išskirtinumą, dalyko formatą. Ribų nepaisymas suplaktų viską į viena. Formų nepaisymas padarytų atpažinimą neįmanomą. Fotografija yra ta plati konceptualioji visuma, kuri glaudžiai su šiais išsakytais dalykais susijusi. Tolesnė vardo ir daikto sąsaja persikelia į fotografinę konceptualiąją plotmę ir šiuo požiūriu bus aiškinama.

Kūrimas vizualioje plotmėje yra perkūrimas. Fotografai kuria ar perkuria tam tikrą esamą vizualinę tikrovę. Tokią tikrovę dar reikia pasiekti. Jie šią vaizduojamą ar tik įsivaizduojamą tikrovę pasiekia meniniais vaizdais. Pasiekę šią tikrovę susiduriame su vizualine pasaulio įvairove, randame aibę skirtingų, įvairialypių, įvairiaprasmių daiktų. Daiktai, kuriuos aprėpia, kuriuos kuria fotografija, nėra bevardžiai, jie turi savo vardus. Tikrovė, kokia ji bebūtų, reali ar įsivaizduojama, visada turi savo vardus. Kreipdamiesi į fotografinę tikrovę mes kreipiamės vardais: tai yra gatvė, tai yra stotelė, tai yra namas. Kreipinys yra arba vardo atpažinimas, arba vardo suteikimas. *Gatvė gali tapti neatpažįstama, sudėtinga vieta, neužbaigtas pastatas, statomas namas gali virsti sudėtingu dariniu, sudėtingu statiniu*. Atpažįstami vardai yra dalis mūsų atpažinimo galimybių, dalis mūsų atpažinimo džiaugsmo. *Gatvę atpažįstame kaip rudens ūkanas. Stotelę atpažįstame kaip rūko uždangą*. Suteikdami vardą, išdrįsdami apibūdinti mes dalyvaujame kūrimo procese. Fotografas kuria ne tik vaizdą, ne tik jo vizualinę formą ar pavidalą, bet ir vardus. *Rūkas, narvas yra to miesto, tos vietos, tokios erdvės būsena, to laikmečio, to laikotarpio išraiška*. Fotografiniame kūrinyje, fotografiniame koncepte, konceptualiaame personaže ar herojuje jau yra įvardijimo užuominų ar įvardijimo galimybių. Suteikdami vardą, įvardydami mes pasakome, kas tai yra. Fotografas aiškiai ar intuityviai vaizdais nusako, kaip tai yra ar kaip tai gali būti. Suteiktas vardas jau yra fotografijos dialogo, vizualinio susišnekėjimo, konceptualiosios sąveikos galimybė. Bet joks įvardijimas nėra galutinis ar absoliutus. Įvardijama tik šiuo vardu. Įvardijimas yra susijęs su įvaizdijimu, su matomu ar aprėpiamu vaizdu. Vizualinė ir verbalinė sfera niekada absoliučiai nesutampa, bet tai jau kitų svarstymų dalis. Šio kalbėjimo sfera išsitenka vardo ir vaizdo teminėse sąveikose.

Fotografija yra arba gali būti pavadinta, įvardyta. Kas tuomet yra „taip“ pavadinama? Kas yra fotografijų pavadinimai? Fotografijų pavadinimai nėra tik šių meno darbų pavadinimai. Pačiuose pavadinimuose esama šio to daugiau. Šis tas daugiau – tai nuoroda ne tik į šį konkretų darbą, bet ir į platesnes konceptualias sferas. Tema kaip pavadinimas, tema kaip įvardijimas – tai paties fotomenininko pasaulio atvėrimas, drauge ir mūsų pasaulio atvėrimas. Įvardinimas nėra joks galutinis apibūdinimas, galutinis nusakymas, tai tik aibė kalbėjimo užuominų ar pokalbio galimybių. Prisiminkime Heideggerio išplėtotą poetinę-filosofinę užuominą – esame pokalbis: „<...> Esame pokalbis, o tai, be to, visuomet reiškia – esame vienas pokalbis. O pokalbio vienumą sudaro tai, kad esmiškas žodis kaskart atveria Vieną ir Tą patį, kažką, kas mus vienija, kuo remdamiesi esame kažkas viena, o kartu – esame tikrai savimi. Pokalbis ir jojo vienybė laiko mūsų būtį“

(H e i d e g g e r 1989, 257). Žiūrėdami mes taip pat dalyvaujame pokalbyje, bandome suprasti, aprėpti, susieti. Mes bandome suprasti žvilgsnius, žvilgsnių istoriją kaip nesibaigiantį pokalbį – susižvalgymą, susirūpinimą, stabtelėjimą, nustebimą, sutrikimą, suklusimą. Fotografo žvilgsnis – tai jo atsakingas liudijimas, pasakymas ir jo vizualinė atsakomybė. Kita vertus, fotografija liudija, o liudydama įvardija *tik kažką*. Jokio teminio baigtumo ir jokio teminio išsemtumo negali būti. Vizualine prasme miestas – tik mūsų įvardijamas, tik mūsų išivaizduojamas pavidalas, mūsų vizijų ar mūsų pretenzijų plotmė, mūsų geismų, būsenų erdvė. Įvardijimas – tai kreipimasis, bandymas suprasti hermeneutine prasme. Suprasdami atveriamė prasmės: „Hermeneutikos sritis iš principo ima aprėpti visas prasmės išraiškas. Prasmės išraiškos – tai pirmiausia visi kalbiniai pasisakymai“ (G a d a m e r 1999, 58). Kalbiniai pasisakymai yra sudėtingi ekstralingvistiniai pasisakymai, peržengiantys pačios lingvistikos ribas. Bandymas suprasti save ir pasaulį yra bandymas jį išsakyti, apie jį papasakoti. Supratimas drauge yra ir sudėtingas, intensyvus kreipinys. Kreipdamiesi mes ne tik patys kryptame, linkstame, judame, bet drauge nusakome temą, kreipiamės į esamą temą, esamą galimybę taip kalbėti, taip žiūrėti, taip suprasti. Kreipimasis į ką nors komunikacijos procese yra kreipimasis vardu. Kreipimasis yra kvietimas, prašymas, paklausimas. Kreipimasis yra sakymas „kažkam“ ir „kažko“.

Žinant kreipimosi galimybes jau galima kreiptis į fotografijos vaizdus, galime šių vaizdų klausiti. Ričardas Dailidė ir Aleksandras Ostašenkovas mus vedžioja po Šiaulius, savo vaizdiniais mūsų klausia. Klausdami kryptame į tai, kas gali būti klausiama. Kas gali būti klausiama šių minėtų fotomenininkų darbuose? Gali būti klausiama *kažkas kaip vizualinė Šiaulių tema*. Klausimas, kreipimasis ir buvimas arti, „šalia temos“ mus pačius artina link šios vizualinės temos. Teminė analizė yra ir problemų iškėlimas, problemų atvėrimas. Darbuose jau švyti tam tikros esamos prasmės. Vardai, fotografijų pavadinimai teikia užuominas, ką kalbėti ir kaip traktuoti. Mes jas atpažįstame, nes pažinimas yra atpažinimas. Neatpažindami negalėtume pažinti. Kita vertus, galutinai pažinti negalime, nes negalime išsemti visos prasmės. Savaiminės prasmės ir nėra, mes ją suteikiame. Įsitraukiame į jau prasi-dėjusį pokalbį. Kalba, pokalbis, kas vizualine ir istorine prasme yra Šiauliai, jau prasi-dėjo seniai, bet jis tęsiasi ir dabar. Mes kartu su minėtais fotografais esame pokalbis, dialogas, mes kuriame, įvardijame, išivaizduojame.

Vardas ir vaizdas Dailidės darbuose susijęs su vizualiniais laiko svarstymais. Šio autoriaus vizualinės intencijos, konceptualios pretenzijos krypta viena kryptimi – laikiškumo link. Kas yra šis vizualinis laikas? Kaip autorius jį bando įvardyti, įprasminti? Laiko labirinto tematika ir problematika atskleidžia sudėtingą skirtingų laikų sankirtą. Kas yra šie vizualiniai įvardijimai? Tai fotografijų pavadinimai, įvardijimai, apibūdinimai. Jie slypi pačiose fotografijose. Kas yra tos *štai taip pavadintos* fotografijos? Pavadinimai kaip įvardijimai – tai ne tik negyvos, pasyvios, abstrakčios, konceptualios sistemos, tai drauge ir gyva fotografinė metaforika, metafizika, mikrometafizika. Vizualinis pavyzdys – du autoriaus darbai „Lenino gatvės ūkanos“ ir „Kiekvienam po narvelį“. Turime dvi skirtingas ir sudėtingas metaforas, turime du įvardijimus ir įvaizdijimus: „laiko ūkanas“ ir „laiko narvą“.

1 pav. R. Dailidė „Kiekvienam po narvelį“

Šitas darbas įvardytas „Kiekvienam po narvelį“. Niūrūs ar anuomet deklaruojami kaip kupini patoso pastato griaučiai, karkasas, konstrukcija. Šalia, žemiau išlikęs, įsiterpęs nedidukas namelis, matome ir einančius žmones. Dominuoja pastatas, būsimas narvas. Girdime metaforinę, o gal metafizinę užuominą apie narvą. Apie kokį narvą čia kalbama? Kalbama apie vizualinį laiko narvą, į kurį mus įveda mūsų nuostatos ir mūsų patirtys. Mes esame savo racionalumo, savo emocingumo narvuose. Mes juos nuolat statome ir mes juose nuolat norime gyventi. Negalime išeiti, negalime išsivaduoti, negalime atkerėti mus užvaldžiusio pasaulio, aptvėrusio, užvėrusio mus savo laike. Gyvenamo pasaulio suvaržymai ir ribos ne mūsų pačių pasirinktos. Mes renkamės tai, kas jau pasirinkta, tai, kas jau apibrėžta, nužymėta, sutarta. Pro visa tai praename negyvu srautu arba atsitiktinai stabtelime papozuoti.

Kas yra „Lenino gatvės ūkanos“? Juk visa istorinė, sensorinė praeitis tūno šiuose ūkuose, šiose užfiksuotose rudens gatvės fragmento ūkanose. Atmintis, atminimas, priminimas pririša mūsų žvilgsnius. Galime tik štai taip pažvelgti, galime tik štai taip pamatyti. Gebame „tik tai“ ir „tik taip“ prisiminti. Mes prisirišę prie „prisiminimų“, prie savo „reikšmingų dalykų“. Priminimas, prisiminimas visada dvejoja. Aš menu šią perėją, bet gal ši perėja mena mane? Perėja neišvardyta, bet yra įvardyta gatvė. Bet gatvėje nieko nenutinka, viskas nutinka jos perėjose. Ką sako abstraktūs gatvių pavadinimai? Jie nieko nelemia. Lemia pati gatvė, gatvės atkarpa, gatvės perėja. Šioje gatvėje, šioje perėjoje gal vyksta (tai pastebime šioje užuominoje) patys svarbiausi dalykai žmonių gyvenime. Gal ši kasdienybė, banalybė atkarpa ar akimirka yra svarbesnė, lemtingesnė už visas kitas, dirbtinai svarbias, dirbtinai sureikšmintas. Kertama, pereinama rudens ūkanų, gyvenimo ūkanų

2 pav. R. Dailidė „Lenino gatvės ūkanos“

erdvė. Šios ūkanos herojai sustingsta, pasilieka nostalgiškoje perėjoje. Akimirka, dar akimirka, ir viso to nėra. Bus kitos ūkanos ir kitos perėjos, kita gatvė.

Vardas ir vaizdas savaip atsispindi A. Ostašenkovo fotoalbume *Mano miestas*. Krypstama į tai, kas galėtų būti suvokiama ir įvardijama kaip *miestas man*. Kas yra tas miestas man ir savita, emociškai nusavinta mano erdvė? Čia regimi vaizdai atveria paties fotografo sensorinį žemėlapi, jo savitų patyrimų, asmeninių matymų plotmę. Miestas man – tai, ką aš galiu ir gebu jame atverti. Tai tik man prabylantys, prasiveriantys miesto rakursai, vietos, maršrutai. Tai aš taip žiūriu ir į mane taip atsigręžia miestas. Toks yra Ostašenkovo *mano Šiaulių* atvėrimas. Taip vizualinėje plotmėje išnyra manieji Šiauliai. Kita vertus, tie vaizdai verčia žiūrintįjį atverti savo miestą. Miesto visumos nėra, o tėra tik atskiros vietos. Vieta – tai ne tik toposas su savo nuotoliais ir atstumais, tai drauge ir rakursas. Štai taip atsivėręs, atvertas, suvokiamas miestas. Sensorinės, egzistencinės vietos iškyla iš empirinės užmaršties ir prabyla sava vizualia kalba. Išnyra ir prabyla užmirštos ir apleistos vietos, jei į jas atsigręžia fotografas. Prabyla ir išnyra iš užmaršties rūko įvykiai, nueiti maršrutai. Pakrypę, palinkę vaizdai pažadina, pabudina apsnūdusius, tiesmukus regėjimus. Toks gali būti mano miestas, taip gali driektis ir plėtotis mano erdvė. Erdvė, kurią aš perėjau, erdvė, kuri mane pakeitė, kuri mane išugdė. Vaizdai siūlo mums sensorinius vardus, siūlo savas sienas ir savas stotis.

3 pav. A. Ostašenkovas „Pavasaris, kurio niekada nebus, 1“

Nueitas pavasaris, praėjęs pavasaris – tai pavasaris, kurio niekada nebus. Mūrinė siena Kalniuko pradžioje ir nueinanti, palinkusi praeitin eisena. Žvilgsnis užkliūva ne tiek už nueinančio žmogaus, kiek už pačios sienos. Kaip žvelgti ir kaip traktuoti šią sieną? Siena, žyminti išgyventą vietovę, pajaustą vietą. Einama palei šią sieną. Kur tai veda? Nusigręžęs, nueinantis jaunas žmogus. Kuria kryptimi eiti? Galbūt neverta eiti paskui šį žmogų, jo maršrutu, gal verta atsigręžti į šios sienos žymes, į šios sienos ženklus? Sienos, mūro žymės yra asmeninio patyrimo žymės. Čia kažkas yra įvykę, čia kažkas yra nutikę. Bet kas įvyko ir kas nutiko? Egzistencinės, sensorinės žymės nėra adekvačiai išverčiamos į tiesioginę verbalinę kalbą. Reikalinga vizualinė savos atminties kalba. Kalba, kuri padeda atsigręžti. Kai kada reikia rasti savo mūro, savo sienos ženklus, reikia gebėti atsigręžti ir suvokti nuėjusių vizualinius ženklus.

4 pav. A. Ostašenkovo nuotrauka

Rūko apgaubta autobusų stotelė. Norime aiškumo, ryškumo, paprastumo. Norime viską racionaliai ir aiškiai apibrėžti. Bet ar viskas telpa į šias apibrėžtis? Yra tokių atminties, tokių miesto vietų, kurios taip iki galo ir neišryškėja. Ten, toje

vietoje, toje apsuptyje, toje aplinkoje kažkas nutiko, kažkas išsipildė, o gal kažkas nutrūko. Bandome tą tranzitinę, tarpinę, fragmentišką vietą, stotelę suvokti. Rūke paskendusi stotelė. Rūkę išsklidusios, išsibarsčiusios figūros. Kas yra ši autoriaus užuomina? Ar tai tik autoriaus hermetiškos pasijos? Ar tai tik mįslingumai, dvi-prasmybės, eksperimentiniai neapibrėžtumai? Gal tai kitokio pobūdžio bandymai, liudijimai? Žvilgsnis į tai, kas jau buvo, bet dar vis tęsiasi, dar nesibaigia. Tai vizualinis bandymas prisiminti šią vietą ir drauge priminti žiūrinčiajam, kad prisiminimo, prikėlimo procedūra yra sudėtingas kūrybinis veiksmas.

Pabandykime apibendrinti Dailidės ir Ostašenkovo įvardytą, įvaizdintą miestą. Vizualine prasme toks miestas „telpa“ į menamus *vaizdus-išgyvenimus*. Išgyvenimai-regėjimai sukūrė štai tokį miestą. Regime trumpus, neišsamius, bet labai intensyvius stabtelėjimus. Čia nėra žudančios, anonimiškos visumos, tik padriki intensyvūs, impulsyvūs fragmentai, atminties segmentai. Jokio sentimentalumo, jokio puošnumo, jokio deklaratyvumo. Bandymai įsivaizduoti patį vizualinį laiką, bandymai įvardyti, apibrėžti laiką. Miestas tūno laiko archyve, miestas plyti erdviame atminties vaizdų labirinte. Bandykime susivokti šiame vizualiaame archyve, bandykime pereiti šį vizualų labirintą. Tam reikalingas vizualinis supratimas, neleidžiantis pasiklysti šiame mieste-labirinte. Kas yra vizualinis supratimas? Vizualinis supratimas eina tuo pačiu hermeneutiniu ratu. Nuo fotografo atminties einame link savo atminties. Nuo vizualinių fotografų užuominų einame link savo išgyvenimų fragmentų. Atkurdami vaizdus mes juos perkuriame, aktualizuojame. Fotografinis miestas – tai vizualinės atodangos, įvykiai, vaizdai. Bet šie įvykiai ir vaizdai nėra joks anoniminis gidas po miestą ar jokia nuosekli kronika. Tai kelionė po ekstaziškąsias miesto vietas. Po tas vietas, kurios įvardytos kaip mūsų vizualiniai susitikimai, akistatos, regėjimai. Susitikimai įrašyti sensoriniuose, ekstaziniuose žemėlapiuose, intensyviausių akimirkų maršrutuose. Mažos, bet išsamios akistatų erdvės. Regėjimai yra lyg nuorodos, užuominos iš užmirštų, apleistų vietų ir vietovių. Daug rūko ir daug miglos, daug neišryškintų, pasąmoninių būsenų apraiškų. Iš kur šis įvardytas ir dar neįvardytas rūkas? Iš pertekliaus stipriausių emocijų, susijusių su regima vieta. Atkuriame, perkuriame iš atminties rūko, plytinčio mūsų vizualinėje realybėje. Dar kartą į tai įsižiūrėkime, dar kartą bandykime tai apibūdinti.

Literatūra

- D a i l i d ė 2007 – Ričardas Dailidė, *Laiko labirintuose*, Šiauliai: ARX BALTIKA.
 G a d a m e r 1999 – Hans-Georg Gadamer, *Istorija, menas, kalba*, Vilnius: Baltos lankos.
 H e i d e g g e r 1989 – Martynas Heideggeris, „Helderlynas ir poezijos esmė“, *Veidai 88, Jaunųjų kūrybos almanachas*, Vilnius: Vaga.
 O s t a š e n k o v a s 2006 – Aleksandras Ostašenkovas, *Mano miestas*, Šiauliai: ARX BALTIKA.

Jurgis Dieliautas

Vardas ir vaizdas: fotografijos hermeneutika

S a n t r a u k a

Pagrindiniai žodžiai: *fotografijos hermeneutika, vardas ir vaizdas fotografijoje, Ričardo Dailidės fotografija, Aleksandro Ostašenkovo fotografija.*

Fotografijos hermeneutika mus koncentruoja ties vardo ir vaizdo sąveika. Įvardijimas visada susijęs su kalbos galimybėmis, kalbos svarba aiškinant. Aiškinimas ir įvardijimas yra tarpusavyje kalbos lygmeniu susiję dalykai. Įvardijimas visuomet yra kalbinio nuskaidymo ir susišnekėjimo galimybė. Ne visus dalykus galima apibūdinti tiesiogiai, ne viską galima pasakyti tiesiogine kalba. Kai kada prireikia netiesioginės kalbos. Tokia netiesioginė kalba gali būti ir pats vaizdas, vizualinė kalba. Viena iš vizualinės kalbos formų yra fotografijos kalba. Ričardas Dailidė įvardija vaizdais sudėtingas ir primirštas socialinės ir kultūrinės atminties vizijas. Aleksandras Ostašenkovas ieško miesto vizualinėje atmintyje neišryškėjusių ir neišryškinamų vizualinių prisiminimų. Abiejų fotografų vizualinis įvardijimas susipynęs su įmantriu vizualiniu pasakojimu.

Jurgis Dieliautas

The Name and the View: Photographic Hermeneutics

S u m m a r y

Keywords: *photographic hermeneutics, name and view in photography, Ričardas Dailidė, Aleksandras Ostašenkovas, photography.*

Photographic hermeneutics concentrates our attention on the interaction between the name and the view. Definition is always connected with the possibilities of a certain language and importance of its explanation. Explanation and definition are connected on the language level. Definition is connected with possibilities of language expression and communication. It is impossible to define all things directly. It is impossible to say everything directly. Sometimes indirect speech is worth using. The view and the visual language is a kind of indirect speech. The language of photography is one of the forms of visual language. There are two different ways of defining Šiauliai photographers. Ričardas Dailidė identifies complicated and forgotten social and cultural visions of memory in his photographs. Aleksandras Ostašenkovas looks for unexposed and undeveloped visual recollections in the visual remembrance of the town. The photographers' visual identification is closely connected with their fanciful visual narrative.

J u r g i s D I E L I A U T A S
Filosofijos ir antropologijos katedra
Šiaulių universitetas
P. Višinskio g. 38
LT-76325 Šiauliai
[fenomenon@splius.lt]